

ANTRENÖRLÜK EĞİTİMİ VE SPOR YÖNETİCİLİĞİ BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN ENGELLİLERDE SPORUN ETKİLERİ KONUSUNDAKİ FARKINDALIK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

AN INVESTIGATION OF THE AWARENESS LEVEL OF THE STUDENTS STUDYING AT SPORTS MANAGEMENT AND COACHING EDUCATION DEPARTMENT ON THE EFFECT OF SPORTS ON DISABLED PEOPLE

¹Serkan ZENGİN*, ²Erdi KAYA, ³Şakir BEZCİ

¹Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı,
Sakarya, Türkiye

²Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Spor Yöneticiliği Bölümü, Ağrı,
Türkiye

³Karabük Üniversitesi, Hasan Doğan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Antrenörlük Bölümü,
Karabük, Türkiye

*e-mail: serkanzengin79@hotmail.com

ÖZET

Yapılan bu araştırmada antrenörlük eğitimi ve spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin engellilerde sporun etkileri konusundaki farkındalık düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu antrenörlük eğitimi bölümü öğrencisi olan 56 öğrenci ile spor yöneticiliği bölümü öğrencisi olan 41 öğrenci katılmıştır. Öğrencilerin engelli bireylerde sporun etkileri hakkındaki farkındalık düzeylerinin belirlenmesinde İlhan ve Esentürk (2014) tarafından geliştirilen “Zihinsel Engelli Bireylerde Sporun Etkilerine Yönelik Farkındalık Ölçeği (Awareness Scale Regarding Effects of Sport on Persons with Intellectual Disabilities)” kullanılmıştır. Elde edilen verilerin istatistiksel analizlerinde SPSS 22.0 veri analiz programında frekans analizi ve Mann Whitney U Testinden yararlanılmıştır. Araştırmanın sonunda öğrencilerin engellilerde sporun etkileri konusundaki farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Bunun yanında öğrencilerin engellilerde sporun etkileri konusundaki farkındalık düzeylerinin ailede engelli birey bulunma durumuna, öğrenim görülen bölüm türüne, cinsiyet değişkenine, düzenli spor yapma durumları ile özel eğitim/engellilerde spor dersi alma durumlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$). Sonuç olarak antrenörlük ve spor yöneticiliği bölümü öğrencilerinin engellilerde sporun etkileri konusundaki farkındalık düzeylerinin demografik değişkenlere göre farklılık göstermediği söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Engellilerde spor, engelli farkındalığı, üniversite öğrencileri

ABSTRACT

In this research, it was aimed to investigate the awareness level of the students studying at sports management and coaching education department on the effects of sports on disabled individuals. 97 students in total 56 of whom is studying at Selçuk University, school of physical education and sports, coaching education department and 41 of whom is studying at sports management department took part in this research. In the determination of the awareness level of the students about the effects of sports on disabled individuals, “Awareness Scale Regarding Effects of Sport on Persons with Intellectual Disabilities” developed by İlhan and Esentürk (2014) was used. In the statistical analysis of the data obtained from the research, frequency analysis, Mann Whitney U test in the SPSS 22.0 program was used. At the end of the research, it was found out that the awareness level of the students about the effects of sports on disabled individuals is high. In addition, it was discovered that there is no statistically meaningful difference in the level of awareness of the students about the effects of sports on disabled individuals based on having a disabled family member, department type, gender variable, regular sport activities and taking the class ‘sports on disabled individuals’ ($p>0.05$). As a result, it can be said that the awareness level of the students studying at sports management and coaching education department on the effects of sports on disabled individuals does not show any difference based on demographic variables.

Keywords: Sports for disabled individuals, disabled awareness, university students

JEL CODE: L83

¹Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı

²Yrd. Doç. Dr. Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Spor Yöneticiliği Bölümü

³Yrd. Doç. Dr. Karabük Üniversitesi, Hasan Doğan Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Antrenörlük Bölümü

GİRİŞ

Toplum yaşamında insanların sahip oldukları bazı haklar bulunmakta olup, insanların doğumdan itibaren eşit haklara sahip oldukları bilinmektedir. Buna karşılık toplumsal yapı içerisinde yer alan bazı insanlar sahip oldukları bazı fiziksel, sosyal ya da zihinsel farklılıkları nedeniyle diğer insanlar ile aynı haklara sahip değildirler. Söz konusu insan grupları içerisinde özellikle engelli bireyler önemli orana sahiptir (Subaşıoğlu, 2008; Şahin, 2015). Engelli bireyler sahip oldukları yetersizlikler nedeniyle toplum içerisinde doğrudan ya da dolaylı olarak birçok sorun ile karşılaşmaktadır (Ertürk ve ark., 2014).

Genetik olarak değerlendirildiği zaman engellilik biyolojik bir hastalık olarak tanımlanmaktadır (Demirbilek, 2013). Kavramsal açıdan ele alındığı zaman engellilik “Fiziksel fonksiyonlarda ortaya çıkan bazı hasarlar nedeniyle bireyin sosyal açıdan dezavantajlı duruma düşmesi” şeklinde tanımlanmaktadır (Doğan & Çitil, 2011). Daha geniş kapsamlı bir tanıma göre engellilik “Birtakım unsurlara bağlı olarak doğum öncesi, esnası ya da doğum sonrası dönemde gelişen, bireyin bedensel, zihinsel, duyuşsal, sosyal ve ruhsal anlamda bazı fonksiyonlarını kaybetmesine neden olan, bunun yanında bireyin toplum hayatına uyum sağlayamama, günlük ihtiyaçlarını karşılamada sorun yaşama, bakım, koruma ve rehabilitasyona gereksinim duyma gibi problemlerle karşılaşmasına neden olan durum” şeklinde tanımlanmaktadır (Öztürk, 2011). Özsoy ve ark., (2002) engellilik kavramını “Bireyin bazı unsurlara bağlı olarak sahip olduğu bazı toplumsal rolleri ve görevlerini yerine getirememesi durumu” şeklinde tanımlamıştır. Bu tanımdan yola çıkılarak, insanların toplumsal rollerini yerine getirmelerini olumsuz yönde etkileyen yetersizliklerin zaman içerisinde engelle dönüştüğü vurgulanmıştır.

Engelli bireylerin sahip oldukları engel durumları doğum öncesi unsurlara bağlı olarak ortaya çıkmakla beraber, bazen doğum esnasında yaşanan doğum travmaları ya da doğum sonrası yaşamda karşılaşılan hastalık, kaza ya da travmalar da engel oluşumuna neden olmaktadır (Cumurcu ve ark., 2012; Çağlayan, 2014). Engellilik durumu bireyin sahip olduğu özelliklere göre farklılık göstermekte olup (İlhan & Esentürk, 2014), genel olarak engel grupları işitme, görme, konuşma, zihinsel ve bedensel engel şeklinde sınıflandırılmaktadır (Demirbilek, 2013).

Kavramsal açıdan spor, insanların belirli amaçlar doğrultusunda katıldıkları, mücadele ruhu gerektiren, belirli kurallar çerçevesinde gerçekleştirilen, insanların fiziksel, ruhsal ve zihinsel sağlıklarını geliştiren bir olgudur (Ramazanoğlu ve ark., 2005). Bu tanımda da ifade edildiği gibi spora katılımın sağlık açısından birçok yararı olup (Hekim, 2015a: 1084; Güner, 2015: 23; Hekim, 2016), özellikle bedensel sağlığın korunmasında düzenli fiziksel aktivite ve sporun oldukça faydalı olduğu belirtilmektedir (Keskin, 2014; Hekim & Yüksel, 2015). Normal gelişim gösteren bireylerde olduğu gibi engelli bireylerde de spor ve fiziksel aktiviteye katılım bireyin gelişimini birçok açıdan (sosyal, fiziksel, motorsal) olumlu yönde etkilemektedir (Şahin, 2015; Hekim, 2015b; İlhan & Esentürk, 2014; Hekim, 2014). Bu nedenle engelli bireylerin spora yönlendirilmelerinin önemli bir konu olduğu görülmektedir.

Kavramsal açıdan farkındalık, bireyin tüm duyularıyla yaşadığı çevreyi anlamlandırmasını, bunun yanında bilinmesi gereken şeylerden haberdar olmasını, kavranması gereken bir şey

dikkat etmesi ya da hassasiyet göstermesini ifade etmektedir (İlhan & Esentürk, 2014). Engelli bireylerin spora yönlendirilmelerinde toplumun engellilerde sporun yararlarına ilişkin farkındalık düzeyinin yüksek olması oldukça önemlidir. Bu nedenle engelli bireylerin spora katılımlarının artırılması için öncelikli olarak toplumun engellilerde sporun yararları konusundaki farkındalık düzeyinin artırılması, bunun yanında toplumun engellilerde spor konusundaki farkındalık düzeylerini etkileyen unsurların iyi bilinmesi gerekmektedir. Sezer (2012) tarafından yapılan araştırmada da engellilere yönelik yaklaşımların olumlu olması için öncelikli olarak engellilere yönelik tutumların geliştirilmesi noktasında insanların bilinçlendirilmesinin gerekli olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda yapılan bu araştırmada üniversitelerin antrenörlük bölümü ile spor yöneticiliği bölümünde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin engellilerde sporun etkilerine yönelik farkındalık düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL ve METOT

Yapılan bu çalışmada betimsel araştırma modellerinden olan “Kesitsel Tarama” modelinden yararlanılmıştır. Araştırmanın evrenini Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencileri oluşturmakta olup, araştırmanın örneklem grubu Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencisi olan 97 öğrenciden meydana gelmiştir (36 kadın, 61 erkek öğrenci). Araştırmaya katılan üniversite öğrencileri araştırma evrenini oluşturan öğrenciler arasından tesadüfî yöntem ile seçilmiştir. Araştırmaya dâhil edilen öğrenciler 2016-2017 eğitim ve öğretim yılı içerisinde yüksekokulda öğrenim gören öğrenciler içerisinde seçilmiş olup, araştırmaya sadece gönüllü olan öğrenciler dâhil edilmiştir. Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan öğrencilere ilişkin demografik bulgular Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Değişken	Seçenek	N	%
Bölüm	Spor Yöneticiliği	41	42,3
	Antrenörlük Eğitimi	56	57,7
Cinsiyet	Kadın	36	37,1
	Erkek	61	62,9
	Toplam	97	100,0
Düzenli spor yapma durumu	Evet	63	64,9
	Hayır	34	35,1
	Toplam	97	100,0
Anne eğitim durumu	İlkokul	47	48,5
	Ortaokul	24	24,7
	Lise	22	22,7
	Üniversite	3	3,1
	Lisansüstü	1	1,0
	Toplam	97	100,0
Baba eğitim durumu	İlkokul	26	26,8
	Ortaokul	26	26,8
	Lise	29	29,9
	Üniversite	15	15,5
	Lisansüstü	1	1,0
	Toplam	97	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %42,3'ünün spor yöneticiliği, %57,7'sinin antrenörlük eğitimi bölümü öğrencisi olduğu bulunmuştur. Cinsiyet değişkenine göre ele alındığında öğrencilerin %37,1'inin kadın, %62,9'unun erkek öğrencilerden meydana geldiği tespit edilmiştir. Düzenli spor yapma durumlarına göre ele alındığı zaman, öğrencilerin %64,9'unun düzenli spor yapma alışkanlıklarının bulunduğu, buna karşılık öğrencilerin %35,1'inin düzenli spor yapma alışkanlığına sahip olmadıkları belirlenmiştir. Anne eğitim durumuna göre ele alındığı zaman, öğrencilerin annelerinin %48,5'inin ilkokul, %24,7'sinin ortaokul, %22,7'sinin lise, %3,1'inin üniversite, %1'inin ise lisansüstü eğitim düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir. Baba eğitim durumuna göre ele alındığı zaman, öğrencilerin babalarının %26,8'inin ilkokul, %26,8'inin ortaokul, %29,9'unun lise, %15,5'inin üniversite, %1'inin ise lisansüstü eğitim düzeyine sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmanın veri toplama sürecinde anket kullanılmıştır. Kullanılan anket iki bölümden meydana gelmektedir. Anketin ilk bölümünde katılımcıların sahip oldukları demografik bilgileri belirlemek amacıyla hazırlanmış olan kişisel bilgi formu yer almaktadır. Kişisel bilgi formunda yer alan sorular ile öğrencilerin yaş, cinsiyet, düzenli spor yapma durumları, aile içinde ya da akraba çevresinde engelli birey bulunma durumu, engelli yakını olan bireyler varsa yakınlarının engel türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, öğrenim gördükleri bölüm, daha önce özel eğitim alma durumlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

Veri toplama aracı olarak kullanılan anketin ikinci bölümünde üniversite öğrencilerinin engelli bireylerde sporun etkileri hakkındaki görüşlerini tespit etmeyi amaçlayan ölçek bulunmaktadır. Katılımcıların engelli bireylerde sporun etkileri hakkındaki farkındalık düzeylerinin belirlenmesinde İlhan & Esentürk (2014) tarafından geliştirilen "Zihinsel Engelli Bireylerde Sporun Etkilerine Yönelik Farkındalık Ölçeği" kullanılmıştır. Kullanılan ölçekte toplam 32 madde yer almakta olup, ölçek 5'li likert türünde bir ölçektir. Ölçek maddelerine verilen sorular kesinlikle katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), kararsızım (3), katılıyorum (4) ve kesinlikle katılıyorum (5) şeklinde derecelendirilmektedir. Ölçekte yer alan olumsuz sorular ise tersten kodlanmaktadır. Kullanılan ölçek tek alt boyutlu olup, bireyin ölçekten aldığı puanın yüksek olması engellilerde sporun yararları konusundaki farkındalığının yüksek olduğunu göstermektedir. Ölçeğin geliştirilme sürecinde Croanbach Alpha değeri 0.989 olarak hesaplanmıştır (İlhan & Esentürk, 2014).

Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel analizlerinde SPSS 22.0 veri analiz programı kullanılmıştır. Araştırma verilerinin normal dağılım gösterme durumlarının belirlenmesinde One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test kullanılmış, elde edilen bulgulara göre araştırma verilerinin normal dağılıma uymadığı tespit edilmiştir. Araştırma verilerinin normallik tablosu aşağıda sunulmuştur.

Tablo 2. Normallik Test Sonuçları

Değişken	Kolmogorov-Smirnov Z	Asymp. Sig. (2-tailed)
Cinsiyet	4,004	,001
Düzenli spor yapma durumu	4,107	,001
Ailede engelli birey bulunma durumu	5,024	,001
Ailede engelli birey varsa engel türü	1,821	,003
Anne eğitim durumu	2,894	,001
Baba eğitim durumu	1,821	,003
Öğrenim görülen bölüm	3,743	,001
Özel eğitim ya da engellilerde spor dersi alma durumu	5,104	,001

Araştırma verileri normal dağılım göstermediği için katılımcıların düzenli spor yapma durumu, ailede engelli birey bulunma durumu, ailede engelli birey varsa engel türü, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, öğrenim görülen bölüm ve özel eğitim ya da engellilerde spor dersi alma durumlarına göre engellilerde sporun etkileri farkındalıklarının karşılaştırılmasında Mann Whitney U testinden yararlanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ailelerinde Engelli Birey Bulunma Durumlarına Göre Yüzdeler Dağılımları

Ailede engelli birey bulunma durumu	N	%
Var	15	15,5
Yok	82	84,5
Toplam	97	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %15,5'inin ailesinde ya da yakın akraba çevresinde engelli birey bulunduğu, buna karşılık öğrencilerin %84,5'inin ailesinde ya da yakın akraba çevresinde engelli birey olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların Aile ya da Akraba Çevrelerinde Bulunan Engelli Bireylerin Engel Türlerine Göre Yüzdeler Dağılımları

Engel türü	N	%
Zihinsel engelli	1	1,0
İşitme engelli	2	2,1
Bedensel engelli	12	12,4
Cevap vermeyen	82	84,5
Toplam	97	100

Ailesinde ya da yakın akraba çevresinde engelli birey bulunan öğrencilerin aile ya da akraba çevrelerinde bulunan engelli bireylerin %1'inin zihinsel engelli, %2,1'inin işitme engelli, %12,4'ünün bedensel engelli bireylerden meydana geldiği tespit edilmiştir.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Daha Önce Özel Eğitim ya da Engellilerde Spor Dersi Alma Durumlarına Göre Yüzelik Dağılımları

Eğitim alma durumu	N	%
Evet	13	13,4
Hayır	84	86,6
Toplam	97	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %13,4'ünün daha önce özel eğitim ya da engellilerde spor dersi aldıkları, buna karşılık öğrencilerin %86,6'sının engellilerde spor ya da özel eğitim dersi almadıkları tespit edilmiştir.

Tablo 6. Demografik Değişkenlere Göre Öğrencilerin Engellilerde Sporun Etkileri Hakkındaki Farkındalık Düzeylerinin Karşılaştırılması

Değişken	Seçenek	N	\bar{X}	Sd.	Z	p
Ailede engelli birey bulunma durumu	Evet	15	133,0286	28,63354	-,674	,500
	Hayır	82	132,3142	21,75746		
Öğrenim görülen bölüm	Spor yöneticiliği	41	133,5418	24,41663	-,694	,488
	Antrenörlük eğitimi	56	131,6068	21,69777		
Cinsiyet	Kadın	36	137,3160	23,18162	-1,871	,061
	Erkek	61	129,5380	22,23022		
Düzenli spor yapma durumu	Evet	63	131,8456	25,48678	-,355	,722
	Hayır	34	133,4976	16,96268		
Özel eğitim/engellilerde spor dersi alma durumu	Evet	13	126,3805	20,50717	-1,356	,175
	Hayır	84	133,3601	23,08554		

Tablo 6'da görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğrencilerin engellilerde sporun etkileri konusundaki farkındalık düzeylerinin ailede engelli birey bulunma durumuna, öğrenim görülen bölüm türüne, cinsiyet değişkenine, düzenli spor yapma durumları ile özel eğitim/engellilerde spor dersi alma durumlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin engelli bireylerde sporun etkileri konusundaki farkındalık düzeylerinin ailelerinde engelli birey bulunma durumlarına göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde ailesinde ya da yakın akraba çevresinde engelli birey bulunan öğrenci oranının düşük olmasının yattığı düşünülebilir. Bilindiği gibi engelli bireye sahip aileler özellikle psikolojik, duygusal ve sosyal açıdan ciddi problemler ile karşılaşmaktadır. Literatürde yer alan araştırma bulguları da bu görüşü destekler niteliktedir (Coşkun & Akkaş, 2009; Ayyıldız ve ark., 2012; Altuğ-Özsoy ve ark., 2006; Duygun & Sezgin, 2003; Uğuz ve ark., 2004; Yıldırım ve ark., 2012). Engelli bireylerin spora katılımlarının kişisel gelişimlerini birçok açıdan etkilediği, bunun yanında ailelerine yük olma düzeylerinin azaldığı göz önünde bulundurulduğu zaman engelli bireye sahip ailelerin engellilerde sporun etkileri konusundaki farkındalık düzeylerinin artırılması önemli bir husustur.

Araştırmaya katılan öğrencilerin engelli bireylerde sporun etkileri konusundaki farkındalık düzeylerinin öğrenim görülen bölüm değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde her iki bölümdeki öğrencilerin engellilerde spor ya da özel eğitim alma düzeylerinin düşük olmasının yattığı düşünülebilir. Nitekim araştırmaya katılan öğrencilerin çok az bir kısmının özel eğitim ya da engellilerde spor dersi aldıkları bulunmuştur. Engellilerde spor ya da özel eğitim dersi alma durumlarına göre öğrencilerin engellilerde sporun etkileri konusundaki farkındalık düzeylerinin benzerlik göstermesinin de bu görüşü desteklediği görülmektedir.

Literatürde yer alan araştırma bulguları değerlendirildiği zaman, üniversite öğrencilerinin özel eğitim ile ilgili ders almalarının engellilere yönelik farkındalık ve tutum düzeylerini olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Alptekin & Vural-Batık (2013) tarafından işitme engelliler öğretmenliği bölümünde okuyan üniversite öğrencilerinde özel eğitim dersinin engelli bireylere yönelik öğrenci tutumları üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonunda özel eğitim dersi alan öğrencilerin yetersizlikten etkilenen bireylere yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Kırımoğlu ve ark., (2016) tarafından yapılan benzer bir çalışmada engellilerde spor/özel eğitim dersi alan beden eğitimi öğretmen adaylarının engellilerde sporun etkilerine yönelik farkındalık düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Akbuğa & Gürsel (2007) tarafından yapılan diğer bir çalışmada beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerine yönelik yapılan bilgilendirme eğitiminin öğrencilerin bedensel engelli bireylere yönelik tutumlarını olumlu yönde etkilediği tespit edilmiştir. Yapılan farklı çalışmalarda da özel eğitim/engellilerde spor dersinin öğrencilerin engellilere yönelik tutum ve farkındalık düzeylerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır (Gürsel, 2006; Sezer, 2012). Literatürde yer alan araştırma bulguları değerlendirildiği zaman, beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin engellilerde sporun etkileri konusundaki farkındalık düzeylerinin artırılmasında özel eğitim/engellilerde spor dersini almalarının faydalı olacağı söylenebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin engellilerde sporun etkileri konusundaki farkındalık düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde de kadın ve erkek katılımcıların bu konuda sahip oldukları bilgi düzeyinin ve aldıkları eğitim seviyesinin benzerlik göstermesinin etkili olduğu düşünülebilir. Bunun yanında kadın ve erkek öğrencilerin benzer sosyo-kültürel çevrelerde yetişmiş olmalarının da bu sonucun ortaya çıkmasına katkı sağladığı söylenebilir. Literatürde yer alan araştırma bulguları engellilere yönelik tutum ve farkındalık düzeyi üzerinde cinsiyetin önemli bir belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır (Sarı ve ark., 2010; Tervo ve ark., 2002). Araştırmada elde edilen bulgular ile literatürde yer alan araştırma bulgularının paralellik göstermemesinin temelinde çalışmalara katılan bireylerin farklı sosyo-kültürel çevrelerde yetişmelerinin etkili olduğu düşünülebilir.

Araştırmaya katılan öğrencilerin düzenli spor yapma durumlarına göre engellilerde sporun etkileri konusundaki farkındalık düzeylerinin benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde spor yapma alışkanlığı bulunan öğrenciler ile düzenli spor yapma alışkanlığı bulunmayan öğrencilerin engellilerde spor konusundaki bilgi düzeylerinin benzerlik göstermesinin, bunun yanında sporcu ve sedanter öğrencilerin geçmiş yıllarda engellilerde spor konusunda aldıkları eğitimin benzerlik göstermesinin etkili olduğu

düşünülebilir. Kırimoğlu ve ark., (2016) tarafından yapılan benzer bir araştırmada beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü okuyan üniversite öğrencilerinin engellilerde sporun etkileri konusundaki farkındalık düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır. Düzenli olarak spor yapma değişkenine göre ele alındığı zaman spor yapma alışkanlığı bulunan öğrencilerin engellilerde sporun etkileri konusundaki farkındalık düzeylerinin sedanter öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırma bulgusunun bizim çalışma sonuçlarımız ile paralellik göstermemesinin temelinde beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümü öğrencilerinin engellilerde spor/özel eğitim dersi alma düzeylerinin antrenörlük ve yöneticilik bölümü öğrencilerinden daha yüksek olmasının yattığı düşünülebilir. Nitekim ülkemizde engellilerde beden eğitimi ve spor dersi öğretmenlik bölümlerinde zorunlu, antrenörlük, spor yöneticiliği ve rekreasyon bölümlerinde seçmeli/zorunlu ders olarak verilmektedir (Akbuğa, 2006).

Sonuç olarak, araştırmaya katılan öğrencilerin engellilerde sporun etkileri konusundaki farkındalık düzeylerinin ailelerinde engelli birey bulunma durumuna göre farklılık göstermediği belirlenmiş, bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde ailesinde engelli birey bulunan katılımcıların düşük oranda olmasının etkili olduğu düşünülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyetlerine göre engellilerde sporun etkileri konusundaki farkındalık düzeylerinin benzerlik gösterdiği belirlenmiş, bu sonucun ortaya çıkmasının temelinde kadın ve erkek öğrencilerin benzer sosyo-kültürel çevrelerde yetişmiş olmalarının, bunun yanında engellilerde spor/özel eğitim dersi alma durumlarının benzerlik göstermesinin etkili olduğu düşünülmüştür. Araştırmaya katılan öğrencilerin engellilerde sporun etkileri konusundaki farkındalık düzeylerinin bölüm, spor yapma durumu ve engellilerde spor/özel eğitim dersi alma durumlarına göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Bu sonuçların ortaya çıkmasının temelinde ise katılımcıların büyük bir bölümünün engellilerde spor/özel eğitim dersi almamalarının, bu kapsamda engellilerde spor konusunda yeterli bilgiye sahip olmamalarının yattığı düşünülmüştür. Araştırmada elde edilen bulgular ışığında aşağıdaki önerilerde bulunulabilir;

- Üniversitelerin öğretmenlik bölümlerinde olduğu gibi antrenörlük eğitimi ve spor yöneticiliği bölümlerinde engellilerde spor/özel eğitim dersleri zorunlu hale getirilebilir.
- Özellikle engelli bireye sahip aileler başta olmak üzere toplumun engellilerde sporun etkileri konusundaki farkındalık düzeylerinin artırılmasına yönelik eğitim ve farkındalık faaliyetleri yapılabilir.
- Öğretmenlik bölümlerinde yer alan özel eğitim/engellilerde spor derslerinin amaçlarına ulaşma düzeylerinin belirlenmesi amacıyla, söz konusu dersleri alan ve almayan üniversite öğrencilerinin engellilerde sporun etkileri konusundaki farkındalık düzeylerinin incelendiği daha geniş katılımlı yeni araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

Akbuğa, B., & Gürsel, F. (2007). Bilgilendirme Yoluyla Beden Eğitimi Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Engelli Bireye Yönelik Değişen Tutumları. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 5(1), 5-8.

- Alptekin, S., & Vural-Batık, M. (2013). Özel Eğitim Bölümü Öğrencilerinin Yetersizlikten Etkilenmiş Kişilere Yönelik Tutumlarına Özel Eğitim Dersinin Etkisi. *e-International Journal of Educational Research*, 4(4), 18-34.
- Altuğ-Özsoy, S., Özkahraman, Ş., & Çallı, F. (2006). Zihinsel Engelli Çocuk Sahibi Ailelerin Yaşadıkları Güçlüklerin İncelenmesi. *Aile ve Toplum*, 3(9), 69-77.
- Ayyıldız, T., Konuk-Şener, D., Kulakçı, H., & Veren, F. (2012). Zihinsel Engelli Çocuğa Sahip Annelerin Stresle Baş Etme Yöntemlerinin Değerlendirilmesi. *Ankara Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 11(2), 1-12.
- Coşkun, Y., & Akkaş, G. (2009). Engelli Çocuğu Olan Annelerin Sürekli Kaygı Düzeyleri İle Sosyal Destek Algıları Arasındaki İlişki. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 213-227.
- Cumurcu, B. E., Karlıdağ, R., & Almış, B. H. (2012). Fiziksel Engellilerde Cinsellik. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(1), 84-98.
- Çağlayan, N. (2014). Zihinsel Engelli Bireylerin Eğitiminde Görsel Sanatlar Dersinin Yeri ve Önemi. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 91-101.
- Demirbilek, M. (2013). Zihinsel engelli bireylerin ve ailelerinin gereksinimleri. *Turkish Journal of Family Medicine And Primary Care*, 7(3), 58-64.
- Doğan, İ., & Çitil, M. (2011). *Engelli çocuk ve ergenlerin sosyolojik boyutu. Engelli Çocuk ve Ergenlerin Hakları El Kitabı*. A. Kulaksızoğlu (Hazırlayan). s. 29-44. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Duygun, T., & Sezgin, N. (2003). Zihinsel Engelli ve Sağlıklı Çocuk Annelerinde Stres Belirtileri, Stresle Başa Çıkma Tarzları ve Algılanan Sosyal Desteğin Tükenmişlik Düzeyine Olan Etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 18(52), 37-52.
- Ertürk, K. L., Şimşek, A. A., Songür, D. G., & Şengül, G. (2014). Türkiye’de Engelli Farkındalığı ve Engelli Bireylerin Adalete Web Erişilebilirlikleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Bilgi Dünyası*, 15(2), 375-395.
- Güner, B. (2015). Kadınların Spor ve Serbest Zaman Etkinliklerine Katılım Sorunlarının Değerlendirilmesi. *Uluslararası Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 22-29.
- Gürsel, F. (2006). Engelliler İçin Beden Eğitimi ve Spor Dersinin Öğrencilerin Engelliler Yönelik Tutumlarına Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31, 67-73.
- Hekim, M. (2014). *Özel Eğitime Muhtaç Çocuklarda Fiziksel Aktivite Ve Spora Katılımın Fiziksel, Motorsal Ve Sosyal Gelişim Üzerine Etkileri*. VI. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, 5-8 Haziran 2014 Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Hekim, M. (2015a). Tip II Diyabet, Hipertansiyon ve Obezitenin Önlenmesinde Fiziksel Aktivitenin Önemi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(38), 1081-1086.
- Hekim, M. (2015b). *Özel Eğitime Muhtaç Çocuklarda Bedensel Gelişimin Desteklenmesinde Hareket Eğitiminin Önemi*. VII. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, 28-31 Mayıs, Muğla Üniversitesi, Muğla.
- Hekim, M. (2016). *Çocuklarda Beden Eğitimi, Spor ve Oyun Etkinliklerine Katılımın Kemik Gelişimi Üzerine Etkilerinin Değerlendirilmesi*. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 5(2), 66-71.
- Hekim, M., & Yüksel, Y. (2015). Ortaokul Öğrencilerinin Beden Kitle İndeksi ve Fiziksel Aktivite Düzeylerinin Yaş, Cinsiyet ve Spor Yapma Durumlarına Göre İncelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(2), 259-269.

- İlhan, E.L., & Esentürk, O.K. (2014). Zihinsel Engelli Bireylerde Sporun Etkilerine Yönelik Farkındalık Ölçeği (ZEBSEYFÖ) Geliştirme Çalışması. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(1), 19-36.
- Keskin, Ö. (2014). Effects of Physical Education And Participation The Sports on Social Development in Children. *Journal of International Multidisciplinary Academic Researches*, 1(1), 1-6.
- Kırımoğlu, H., Yılmaz, A., Soyer, F., Beyleroğlu, M., & İlhan, E. L. (2016). Zihinsel Engelli Bireylerde Sporun Etkilerine Yönelik Farkındalık: Beden Eğitimi Öğretmen Adayları Üzerine Bir Araştırma. *Niğde University Journal of Physical Education And Sport Sciences*. 10(1), 80-88.
- Özsoy, Y., Özyürek, M., & Eripek, S. (2002). *Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar: Özel eğitime Giriş*. 11. Baskı. Kartepe Yayınları. Ankara.
- Öztürk, M. (2011). *Türkiye’de Engelli Gerçeği*. İstanbul: MÜSİAD cep kitapları.
- Ramazanoğlu, F., Karahüseyinoğlu M. F., Demirel E. T., Ramazanoğlu M. O., & Altungül O. (2005). Sporun Toplumsal Boyutlarının Değerlendirilmesi. *Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları*, 153-157.
- Sarı, H.Y., Bektaş, M., & Altıparmak, S. (2010). Hemşirelik Öğrencilerinin Engellilere Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi. *Yeni Tıp Dergisi*, 27, 80-83.
- Sezer, F. (2012). Engelli Bireylere Karşı Olumlu Tutum Geliştirmeye Yönelik Önleyici Rehberlik Çalışması; Deneysel Bir Uygulama. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 7(1), 16-26.
- Subaşıoğlu, F. (2008). Üniversitelerin Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümleri’nin “Engellilik Farkındalığı” Üzerine Bir Araştırma. *Bilgi Dünyası*, 9(2), 399-430.
- Şahin, A. (2015). Engellilerde Sosyal Gelişim Yetersizlikleri: Sosyalleşme Sürecinde Sporun Faydaları. *Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 20-28.
- Tervo, R. C., Azuma, S., Palmer, G., & Redinius, P. (2002). Medical Students' Attitudes Toward Persons With Disability: A Comparative Study. *Archives of Physical Medicine And Rehabilitation*, 83(11), 1537-1542.
- Uğuz, Ş., Toros, F., Yazgan-İnanç, B., & Çolakkadioğlu, O. (2004). Zihinsel Ve/Veya Bedensel Engelli Çocukların Annelerinin Anksiyete, Depresyon ve Stres Düzeylerinin Belirlenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 7, 42-47.
- Yıldırım, A., Hacıhasanoğlu-Aşıl, R., & Karakurt, P. (2012). Engelli Çocukların Annelerinin Ruhsal Durumlarının Belirlenmesi. *İ.Ü.F.N. Hem. Derg.*, 20(3), 200-209.

EXTENDED ABSTRACT

It is extremely important to encourage disabled individuals to take part in sports activities that society has a high level of awareness about the effects of sports on disabled individuals. So, it is essential to improve the awareness level of the society about the effects of sports on disabled individuals and also to know the elements that affect the awareness level of society on sports for disabled individuals so as to increase the participation of disabled individuals in sports activities. In this research conducted in this context, it was aimed to investigate the level of awareness about the effects of sports on disabled individuals of the university students studying at sports management and coaching education department based on some variables.

In this research, “Cross Sectional Study” which is one of the models of descriptive research was used. The population of the research consists of the students studying at Selçuk University, the School of Physical Education and Sports and the sample group includes 97 students, 36 of whom is female and 61 of whom is male, studying at the same department at Selçuk University. The students taking part in this research was randomly selected among the population. The students taking part in the research was selected among the students studying at the department mentioned in the education year 2016-2017 and the students were selected based on voluntariness.

During the data collection stage, a survey with two parts was used. In this first section of the survey, a personal information form was used to determine the demographic knowledge that the participant has. With the questions in the personal information form; it was aimed to determine the age, gender, regular exercise routines, having a disabled individual among the family members or relatives, if has any disabled members, type of disability, educational background of the parents, alma mater, whether they took special education of the students.

In the second part of the survey which was used as a data collection tool, there is a scale which aims at determining the opinions of the students about the effects of sports on disabled individuals. In the determination of the awareness level of the students about the effects of sports on disabled individuals, “Awareness Scale Regarding Effects of Sport on Persons with Intellectual Disabilities” developed by İlhan and Esentürk (2014) was used. In the scale used, there are 32 items and the scale is 5 point likert type scale. The questions given in the scale items are graded as strongly disagree (1), disagree (2), neutral (3), agree (4) and strongly agree (5). The negative questions in the scale are coded reversely. The scale used is a scale with one sub dimension and getting high points on the scale represents high level of awareness about the effects of sports on disabled individuals. During the development stage of the scale used, Croanbach Alpha value was calculated as 0.989 (İlhan and Esentürk, 2014). In the statistical analysis of the data obtained from the research, SPSS 22.0 data analysis program was used. In the determination of whether the data obtained from the research shows normal distribution, One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test was used; and based on the findings, it was discovered that the data goes against the normal distribution.

At the end of the research, it was found out that 42.3% of the students taking part in this research were found to be students in sports management department, and 57.7% of the students were found to be students in coaching education department. When examined in detail based on the gender variable, it was discovered that 37.1% of the students taking part in this research were female and 62.9% of the students were male. When examined based on status whether the student work out regularly, it was discovered that 64.9% of the students have the habit of working out regularly whereas 35.1% of the students does not have the habit of working out regularly. When examined based on the educational background of the mother, it was found out that %48.5 of the mothers of the students has primary school, 24.7% has secondary school, 22.7% has high school, 3.1% bachelor’s and 1% has a degree in master’s. When examined based on the educational background of the father, it was concluded that %26.8 of the fathers of the students has primary school, 26.8% has secondary school, 29.9% has high school, 15.5% bachelor’s and 1% has a degree in master’s. 15.5% of the students were found to have a disabled individual among their family members or relatives; whereas,

84.5% of the students were found not to have any disabled members among family or relatives.

It was discovered that 1% of the disabled individuals that the students have among their family or relatives are mentally challenged, 2.1% are hearing-impaired and 12.4% are physically disabled individuals. 13.4% of the students were found to have taken the course special education or sports for disabled individuals; whereas 86.6% of the students were found not to have taken any of the courses mentioned. As seen on Table 6, it was found out that the awareness level of the students taking part in the research does not show statistically meaningful difference based on whether they have a disabled individual, department type, gender variable, regular work out and taking the course special education/sports for disabled individuals($p>0.05$).

Consequently, it was found out that the awareness level of the students taking part in the research does not show any difference based on whether they have a disabled individual among the family members or not. The reason why this result arose was thought to be the fact that the number of participants with a disabled member among the family members is low. It was also discovered that the awareness levels of the students taking part in this research about the effects of sports on disabled individuals show similarities based on gender variable. The reason why this result showed up was found to be the fact that male and female students were raised within the similar socio-cultural environment as well as showing similarities in the fact that their tendencies to take special education / sports for disabled individuals courses are similar. Furthermore, the awareness levels of the students taking part in the research does not show meaningful difference based on their department, training routines and taking the course special education / sports for disabled individuals. The reason why this result showed up was thought to be the fact that a high proportion of the participants did not take the course special education / sports for disabled individuals which means they do not have necessary background knowledge about sports for disabled individuals. In the light of the findings obtained from the research, suggestions given below can be made;

As in the teaching departments of Universities, in coaching training and sports management departments, special education / sports for disabled individuals courses can be made compulsory. In order to increase the level of awareness of the effects of sports on disabled individuals among the society, seminar could be held especially with the families with disabled individuals. With the aim of determining the goals of special education / sports for disabled individuals courses including in the curriculum of teaching departments, new researches with more participant numbers investigating the level of awareness about the effects of sports on disabled individuals consisting students taking and not taking the courses mentioned in the article.